

КФО с компонентом зоонимом всегда оценочны. Причем, абсолютное большинство передает отрицательную оценку: среди вербальных КФО с компонентом зоонимом около 80% с отрицательной оценкой (*Tuer qn comme un chien. Servir comme une taupe dans un pré.*), а среди адъективных чуть меньше – около 70% (*Bavard comme une pie. Bête comme une oie. Laid comme un crapaud.*). КФО с положительной оценкой характеризуют человеческие черты и действия, которые считаются положительными во французской культуре, например: *Doux comme une colombe. Léger comme un papillon. Heureux comme un poisson dans l'eau.* Положительная оценка должна восприниматься человеком как «нормативная», желаемая, не привлекающая внимания. Возможно, результатом именно данного восприятия является относительно небольшое количество КФЕ с положительной оценкой.

Из сказанного видно, что КФЕ с компонентом зоонимом во французском языке включают в свой состав преимущественно названия животных, значимых для деятельности человека, в первую очередь *chien, chat, âne, bœuf, coq, loup, carpe*, характеризующие человеческие качества, состояния и действия. Одни и те же зоонимы могут употребляться с различным символическим значением. Большинство КФЕ с зоонимами имеют отрицательную оценку. Оценочное значение многих КФЕ с зоонимами проявляется лишь актуализируясь в речи, в определенном контексте. Влияние контекста/ситуации на оценочное значение КФЕ является задачей дальнейшего исследования.

Литература:

1. Абдулкадырова П. М. Компаративные фразеологические единицы даргинского и русского языков с компонентом зоонимом. // П. М. Абдулкадырова // Журнал Мир науки, культуры, образования. – Выпуск № 3 / 2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/komparativnye-frazeologicheskie-edynitsy-dargin-skogo-i-russkogo-yazykov-s-komponentom-zoonimom> (20.04.2015).
2. Адамович С. В. Компаративные фразеологизмы с компонентом-зоонимом в современном немецком языке / С. В. Адамович // Лингвистика и методика в высшей школе. Вып. 4 : сб. науч. ст.: 80-летию Виктора Александровича Хорева посвящается / Гродненский гос. ун-т им. Я.Купалы; отв. ред. В. С. Истомина; редкол.: Д. Г. Богущевич, С. Мусиенко, Д. С. Вадюшина. – Гродно : Типография Зебра, 2012. – С. 82–86 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.elib.grsu.by/doc/5401> (18.04.2015).
3. Каримова Р. Х. Семантика зоонимов во фразеологии немецкого и русского языков / Р. Х. Каримова // Журнал Политическая лингвистика – Выпуск № 16 / 2005 [Электронный ресурс]. – Режим доступ а: <http://cyberleninka.ru/article/n/semantika-zoonimov-vo-frazeologii-nemetskogo-i-russkogo-yazykov> (19.04.2015).
4. Киндря Н. А. Английские и русские фразеологизмы с компонентом-зоонимом в свете истории культуры. Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20. / Н. А. Киндря. – Москва, 2005. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cheloveknauka.com/angliyskie-i-russkie-frazeologizmy-s-komponentom-zoonimom-v-svete-istorii-kultury> (20.04.2015).
5. Конюшкович М. И. Категория сравнения и ее место в системе языка / М. И. Конюшкович // Вопросы функциональной грамматики. Сборник научных трудов. – Выпуск 4. – Гродно : ГГУ, 2002. – С. 82–91.
6. Мізін К. І. Компаративні фразеологічні одиниці сучасної німецької мови: шляхи утворення та ідеографія Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / К. І. Мізін; Київ, нац. лінгв. ун-т. – К., 2004. – 19 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.lib.ua-ru.net/inode/p-2/4027.html> (18.04.2015).
7. Петрова Н. Д. Фразеосемантическое поле зоосемантики в современном английском языке. Автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. / Н. Д. Петрова. – Киев, 1983. – 22 с.
8. Сакаева Л. Р. Фразеологизмы с компонентами зоонимами, описывающие человека как объект сопоставительного анализа русского и английского языков / Л. Р. Сакаева // Журнал Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена – Выпуск № 62 / 2008 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/frazeologizmy-s-komponentami-zoonimami-opisyvayushchie-cheloveka-kak-obekt-sopostavitelnogo-analiza-russkogo-i-angliyskogo-yazykov> (18.04.2015).
9. Трегубчак А. В. Семантика сравнения и способы ее выражения: диссертация... канд. Филол. наук : 10.02.01 «русский язык» [Место защиты: Моск. гос. обл. ун-т]. / А. В. Трегубчак – Рязань, 2008. – 221 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://209.85.129.132/search?q=cache:jl-lASyPa0J:www.avtoref.mgou.ru/> (13.06.2012).
10. Le grand dictionnaire terminologique // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gdt.oqlf.gouv.qc.ca/Resultat.aspx> (08.06.2012).

УДК 81'25:808.51:32(045)

І. Л. Фесенко,

Національний авіаційний університет, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ТА ТЕКСТІВ

Стаття присвячена всебічному дослідженню перекладацьких прийомів і стратегій відтворення мовних засобів експресії сучасного англomовного політичного дискурсу на матеріалі політичних промов. Також визначені деякі способи перекладу неологізмів. Охарактеризовано деякі лексичні та синтаксичні трансформації, запропоновано шляхи перекладу фразеологізмів. Перекладаючи тексти політичного змісту, перекладач має відтворювати не тільки зміст сказаного, а й емоційне забарвлення виступу. Аналіз перекладів політичної лексики у різних типах політичних текстів, особливо газетних статей, дозволив визначити основні перекладацькі стратегії і тактики.

Ключові слова: Політичний дискурс, політичні терміни, політичні реалії, неологізм, експресивна функція мови.

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ПОЛИТИЧЕСКИХ ВЫСТУПЛЕНИЙ И ТЕКСТОВ

Данная статья посвящена всестороннему исследованию переводческих приёмов и стратегий отображения языковых средств экспрессии современного англоязычного политического дискурса на материале политических речей. Также определены некоторые способы перевода неологизмов. Охарактеризованы некоторые лексические и синтаксические трансформации, предложено методы перевода неологизмов. Переводя тексты политического содержания, переводчик должен отображать не только смысл сказанного, но и эмоциональность выступления. Анализ переводов политической лексики в разных видах политических текстов, в особенности газетных статей, помог определить основные стратегии и тактики перевода.

Ключевые слова: Политический дискурс, политические термины, политические реалии, неологизм, экспрессивная функция языка.

SOME FEATURES OF TRANSLATION POLITICAL SPEECHES AND TEXTS

This article studies the political lexis in terms of theory and practice of translation. The thesis is dedicated to the comprehensive research of techniques and strategies of rendering the expressive linguistic means of modern English political

discourse into Ukrainian. It was found that some translation solutions contain several stylistic modifications. We give some examples of political neologisms and political occasional coinages. It articulates functional differences for diverse groups of political lexis in different political text-types and correlation between the lexical elements of a political text and ways of their translation. While translating political texts, a translator should express not only the message of a text, but speaker's emotions. As an object of translation political lexis consists of political terms, political realia and political symbols. Concurrently, we observe an adequate transfer of the author's ideological positions, argumentative strategies and linguistic world image into another system of signs. According to the content analysis, linguistic pragmatics and rhetorical criteria that together provide a high expressiveness, effective linguistic manipulation of this type of discourse and its perlocutionary effect are predominantly reflected in the Ukrainian translation.

Key words: political discourse, neologism, political terms, political realia, means of linguistic expression.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Політичні виступи належать до тих політичних текстів, які часто перекладають. Однак, виходячи тільки з назви тексту оригіналу й перекладу, часто важко встановити, до якого типу належить той або інший виступ. Крім того, у заголовку політичного виступу не завжди міститься назва типу тексту, і перекладач може вдатися до додавання або інших трансформацій, щоб заповнити дану інформацію. При цьому вказівка на тип тексту в перекладі часто здійснюється під впливом суб'єктивних факторів, тільки на підставі досвіду перекладача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що з кожним роком зростає кількість політичних текстів, які підлягають перекладу – від промов до документів, мемуарів політичних діячів. Незважаючи на те, що проблеми перекладу й функціонування окремих груп політичних термінів, політичних реалій тощо вже розглядалися у наукових працях Ю. А. Зацного, Р. П. Зорівчак, В. І. Карабана, Т. Р. Кияка, В. Н. Комісарова, В. М. Крупнова, С. С. Максимова, Г. Э. Мирама, О. В. Ребрія, Л. М. Черноватого та інших учених, відтворення політичних реалій як цілісної системи лишається малодослідженим.

Метою цієї статті є висвітлення характерних рис перекладу текстів, документів політичної сфери, промов політиків. Також визначення основних прийомів при перекладі. Наша мета – зробити комплексний аналіз шляхів відтворення мовних засобів експресії політичних промов сучасних політичних діячів США та Великої Британії та зіставлення експресивного потенціалу текстів оригіналу та текстів перекладу, а також визначення стратегії збереження експресивного заряду тексту оригіналу.

Виклад основного матеріалу Ми можемо розділити політичні тексти на такі типи: виступи, заяви, звертання, промови, тощо. Якщо порівнювати тексти в різних традиціях, то може бути відзначена симетрія й асиметрія в межах одного типу тексту. Симетрія показує, що перекладач може вдатися до власне перекладу, а асиметрія вказує на адаптацію, тобто перекладачеві треба адаптувати даний текст. Якщо ми говоримо про структурні ознаки, то під адаптацією мається на увазі відтворення структурних змін. Крім того, залежно від того, на що орієнтується перекладач – на адекватне сприйняття у своїй культурі, або на те, щоб зберегти специфіку й відтворити текст для іншої аудиторії, буде залежати вибір між власне перекладом і перекладом-адаптацією. Тобто, залежно від зорієнтованості на свою або на чужу культуру, перекладач може визначити зону власне перекладу й зону адаптації в межах структурних компонентів конкретного типу тексту.

На відміну від нейтральної мови науково-технічного тексту, мова політичних статей та листівок часто емоційно насичена, що наближає її до мови художньої літератури. Ми зустрічаємо в ній образні порівняння, метафори, ідіоми, елементи гумору, сарказму, іронії й т.д.

Повноцінний переклад політично-агітаційного матеріалу, крім фактично точної передачі змісту, має донести до читача й всі емоційні елементи, укладені в оригіналі, так само як і його політичну спрямованість. Цим політичний текст і відрізняється від науково-технічного [2, с. 76].

У той час, як технічна термінологія має порівняно вузьку сферу вжитку й, в основному, не виходить за межі окремої спеціальності, до якої вони саме стосуються, політичні терміни мають значно більше поширення: вони проникають в усі області життя й стають загальним надбанням.

Як відзначає Г.С. Соловей в своїй праці, перекладаючи політичні терміни, можна виділити такі три основні групи: 1) політичні терміни (*coalition forces, outlaw regime, органи місцевого самоврядування, виборчі перегони, парламентська коаліція*); 2) політичні реалії (*the White House, State of the Union, Clear Skies legislation, Верховна Рада, «Регіони»*); 3) політичні символи (*Nation's Founders, The Cold War, Голодомор*) [4, с. 8].

Політичний дискус є одним із основних джерел неологізмів. В українську мову з англійської прийшла велика кількість слів, які стосуються політики. Тому при їх перекладі можна використати слово-відповідник мови перекладу. Ось приклади таких слів: *президент, прем'єр, спікер, депутат, євродепутат, парламент, балотуватися, інаугурація, коаліція, піар, плюралісти*. Але протягом останніх років українські вчені прагнуть замінити якумога більше іноземних термінів українськими відповідниками. Але на даному етапі це не є завжди можливим, тому іноді перекладач може допуститися описового методу при перекладі неологізмів. Тобто можливі два такі переклади: «Камерон заявив, що не буде балотуватися на пост прем'єра третій раз поспіль» і «Камерон заявив, що не буде висувати свою кандидатуру на пост прем'єра третій раз поспіль». Це залежить від того, якої концепції перекладу дотримується перекладач. Якщо це концепція «відчуження», тоді використає перший варіант, якщо «одомашнення», тоді другий.

В світлі останніх політичних подій на Україні в різних мовах з'являється все більше і більше неологізмів, які пов'язані з українськими політичними реаліями. Досліджуючи публікації газети The Times та BBC news були виявлені такі неологізми, як *Maydan, Berkut, Titushky*. Такі терміни можуть передаватися тільки транслітерацією, або описово, як можна зустріти в кількох джерелах.

У залежності від формально-структурної приналежності, засоби вираження експресивності традиційно поділяються на фонетичні, лексичні, словотвірні, морфологічні й синтаксичні. Для письмового перекладу актуальними є три способи. *Словотвірні* засоби включають передусім словотвір, у т. ч. й широкий діапазон пестливих і демінутивних афіксів. (зазначимо, що такі афікси характерні більше для української мови). *Морфологічні* експресивні засоби охоплюють шар слів різної частини мовної приналежності (характерні вигук, підсилюючі частки, допоміжні дієслова, займенники), питомим для яких – окрім їх предметно-логічного значення – є ще й оцінний компонент. *Лексичні* експресивні засоби представлені експресивно зарядженими словами та сталими виразами, що вже за своєю природою несуть у собі позитивну чи негативну оцінку. На рівні *синтаксичної* системи мови експресія досягається, переважно, за допомогою інверсії, тобто зміни звичного порядку слів у реченні, шляхом використання еліптичних (неповних) синтаксичних конструкцій, у яких вилучено той чи інший член речення, а також завдяки *тонікалізації*, тобто відособленню елементу тематичного характеру. Водночас зазначимо, що близькою нам є позиція російської дослідниці Г. В. Вахітової, котра розрізняє поняття мовної й

мовленнєвої експресивності. *Мовну* експресивність вона розуміє як сукупність узятих поза контекстом конотацій мовних одиниць; *мовленнєву* – як особливу організацію мовних засобів, котра створює загальну забарвленість мовлення і певну функціональну експресивність. *Мовні засоби вираження експресивності* становлять експресивні засоби, питомі для самої системи. Під *мовленнєвими засобами вираження експресивності* маються на увазі експресивні засоби, котрі стають такими лише в контексті конкретної ситуації мовленнєвого акту [1, с. 25]

У політичному дискурсі використання фразеологізмів чи їх частин дуже часто відбувається у комплексі з іншими експресивними засобами мовлення, кожен з яких вимагає окремої уваги при перекладі, як, наприклад, у наступному контексті: *So while Mr. Putin basks in his sleight-of-hand attempt to sustain the unsustainable by becoming Prime minister until he is anointed Czar for life, let him be reminded that those who live by the sword die by the sword* («The Times»). Тому, зараз коли Путін радіє своїм спритним і успішним трюкам по збереженню того, що неможливо зберегти, готуючись зайняти прем'єрське крісло, щоб потім пройти обряд помазання і стати довічним царем, йому слід нагадати, що той, хто приходиться з мечем, від меча і гине (пер. С. Смірнова, газета «Таймс»). У даному реченні автор вживає прислів'я «Those who live by the sword die by the sword», яке при перекладі замінено близьким за значенням аналогом «той, хто приходиться з мечем, від меча і гине», що відповідає вимогам прагматичної еквівалентності перекладу; при перекладі збережено семантику фрази та її емоційно-експресивну складову; паралогічний лексичний засіб «to sustain the unsustainable», який у даному контексті виконує емоційно-оцінну функцію, замінено близьким за змістом виразом «збереження того, що неможливо зберегти». Явище, яке спостерігається у наведеному прикладі, отримало назву «нанизвання» (в одному реченні) кількох експресивних засобів, яке засвідчує, що образність мовлення є складною, багатогранною категорією, яка при перекладі неодмінно потребує відтворення усіх складових [5, с. 87–89].

Також дуже яскравою постаттю в історії є політичний діяч СРСР Микита Сергійович Хрущов, експресивні промови якого стали цілою проблемою для його перекладачів. Ідіома «кузькина мати» привернула до себе значну увагу 12 жовтня 1960 після виступу М. С. Хрущова на 15-й Асамблеї ООН. Перекладач Хрущова виконав буквальный переклад – «Kuzma's mother», який викликав незрозуміння у слухачів. Сенс фрази був абсолютно незрозумілий, і від цього загроза набула зовсім негативний характер. Втім, надалі незрозуміле «Kuzma's mother» перекладачі замінили на іншу фразу, яку використовував Хрущов щодо Заходу: «Ми вас поховасемо» (англ. «We'll bury you»). Так як цей вираз вживався під час Карибської кризи і наступних випробувань термоядерної бомби, вираз «кузькина мати» використовувався також для позначення атомних бомб СРСР.

Висновок полягає у тому, що на теперішній час існує лише невелика кількість систематизованого теоретичного матеріалу щодо перекладу політичної літератури з англійської мови на українську та навпаки. У громаді зростає інтерес до політичної тематики у зв'язку з надзвичайно динамічним характером розвитку політичного життя у сучасному світі, підвищенням вимог до рівня освіченості та культури населення, процесами глобалізації у світі, розвитком інформаційних технологій та ін. Оскільки політичний переклад займає одну з центральних позицій серед тематичних розділів перекладацької діяльності, то комплексний підхід до аналізу лексичних особливостей перекладу є досить актуальним за сучасних умов. Виступи політиків насичені експресивною лексикою, що підкреслює емоційний стан, переконання, виразами, що є характерними для окремої культури чи країни. Для їх перекладу перекладачеві слід вживати лексичні та стилістичні трансформації, підбирати еквіваленти у мові перекладу, враховувати факт міжкультурного варіювання.

Література:

1. Алексеева І.С. Професійний тренінг перекладача / І. С. Алексеева. – СПб. : «Союз», 2001. – 288 с.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової та технічної літератури: частина 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі / В. І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 304 с.
3. Лобода Ю. А. Відтворення експресивних засобів політичних промов українською мовою (на матеріалі публічних виступів політиків Великої Британії та США): автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.16 / Ю. А. Лобода ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2011. – 19 с.
4. Соловей Г. С. Політична лексика як об'єкт перекладу (на матеріалі текстів політичних заяв, звернень, промов, статей та анекдотів) : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.16 / Ганна Сергіївна Соловей. – Х., 2011. – 20 с.
5. Шепель Г. С. Виразні можливості фразових оказіоналізмів в сучасній англійській мові / Г. С. Шепель // Мова, мовлення, мовна комунікація: І Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ, 1–15 листопада 2004 р. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Т. 71. – 467 с.

УДК 811.111'42'366.5

Т. Я. Фітьо,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ОПОЗИЦІЇ «МИ» – «ВОНИ» У ДИСКУРСІ РОСІЙСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГЕНЦІЇ RUSSIA TODAY

Стаття присвячена аналізу засобів, що вербалізують ідеологічну опозицію «ми» – «вони» у дискурсі російської інформаційної агенції Russia Today. Основна увага присвячена аналізу вербалізації концептів США, Сполученого Королівства, України та Росії та утворенню загального сценарію презентації подій в Україні. Описано структуру сайту та згадано екстравербальні засоби, оскільки вони теж відіграють значну роль.

Ключові слова: політичний дискурс, критичний дискурс-аналіз, опозиція «ми» – «вони», ідеологія, інтертекстуальність, мультисенсорність

ВЕРБАЛИЗАЦИЯ ОПОЗИЦИИ «МЫ» – «ОНИ» В ДИСКУРСЕ РОССИЙСКОГО ИНФОРМАЦИОННОГО АГЕНТСТВА RUSSIA TODAY

Статья посвящена анализу средств, вербализующих идеологическую оппозицию «мы» – «они» в дискурсе российской информационного агентства Russia Today. Основное внимание уделяется анализу вербализации концептов США, Соединенного Королевства, Украины и России и формированию общего сценария презентации событий в Украине. Описана структура сайта и экстравербальные средства из-за их важной роли.

Ключевые слова: политический дискурс, критический дискурс-анализ, оппозиция «мы» – «они», идеология, интертекстуальность, мультисенсорность